

Úloha č. 2

Nehemiáš: Jeho doba a poslanie

Úvod

základný text:

(Neh 1,4.5 SEkP) *⁴Ked' som počul tie slová, sadol som si, plakal som a smútil niekoľko dní. Postil som sa a modlil pred Bohom nebies. ⁵Vzdychal som: Ach, Hospodin, Bože nebies, veľký a hrozný Bože, ktorý zachovávaš zmluvu a milosť voči tým, čo ťa milujú a zachovávajú tvoje prikázania.*

Základný text v tejto úlohe je pre nás veľmi dôležitý, pretože poukazujú na Nehemiášovu motiváciu, s ktorou išiel do diela. Štvrtý verš je Nehemiášovou reakciou na správy z Jeruzalema, o ktorých budeme hovoriť v časti na nedeľu, a piaty verš je počiatok Nehemiášovej modlitby, o ktorej budeme hovoriť v časti na pondelok.

Vo štvrtom verši si môžeme všimnúť vysoký výskyt slovíes (5 slovíes: keď sa to stalo, počul, sadol, plakal, smútil)¹ a dve participiá (doslovne "postiaci" a "modliaci"). Tieto slovesá majú čitateľa vtiahnuť do deja a poukazujú aj na rýchlu a spontánnu reakciu Nehemiáša na zlé správy z Jeruzalema. Akonáhle sa deje Nehemiášovo počutie, sadá si. Akoby mu správy, ktoré počuje vzali silu a musí sa posadiť. Nehemiáš plače, doslova oplakáva. Sloveso smútiť znamená "nieť smútok" alebo "zachovávať smútočné obrady"². Nehemiáš nad stavom Jeruzalema narieka ako nad mŕtvym príbuzným. Tento tiesnivý zármutok je aj dôvodom pôstu. De Vries veľmi starostlivo popisuje dôvod pôstu v židovskej komunite vo svojej knihe:

Dôvodom k pôstu sú často starosti. Človek, ktorého postihla bolesť, ju precitňuje veľmi hlboko, je ňou úplne ochromený, vnútorne pohltený a celkom presýtený. Jeho energia aj chuť k životu sú podlomené. Nemyslí na nič iné než na svoj zármutok a jeho príčiny. Tieto myšlienky si vyžadujú všetku jeho pozornosť a dokážu otupiť všetky jeho ostatné pocity aj telesné potreby. ... Skľúčený človek odmieta čokoľvek pojesť, akoby jedlo znamenalo porušenie posvätných, intenzívnych pocitov, ktoré neznesú žiadne rozptýlenie. všetko čo nesúvisí s jeho stavom, považuje za zbytočné, za opovrzeniahodnú márnosť. Dokonca aj keď jedlo a pitie nepreruší úplne, ide v jeho prípade len o polomechanickú činnosť. Sám trpiaci v tomto smere nevyvíja žiadnu aktivitu.³

Pôst aj tu u Nehemiáša nemôžeme vnímať programovo, ale ako spontánnu reakciu na smútok, ktorý prežíva. Jeruzalém, hlavné mesto svätej zeme. Miesto, kde prebýva Boh je zborené, mŕtve. Obnova hradieb sa u Nehemiáša rovná opätovnému vzkrieseniu tohto mesta. Dokonca aj v modernom Judaizme sa dáva stále dôraz na vzkriesenie. Tomu sú podriadené aj niektoré zvyky. "Vo všetkej opatrnosti sa nebohému ešte raz zatlačia oči, pokiaľ sa otvorili,

¹ Slovenský ekumenický preklad vynecháva prvé sloveso, ktoré nás do deja uvádza: "A stalo sa, keď som počul..." (v. 4)

² PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 13.

³ DeVRIES, S. P. *Židovské obrady a symboly*. Praha: Vyšehrad, 2009. 304 s. ISBN 978-80-7021-963-8. str. 133.

pretože bude spať - spať v prachu až do dňa veľkého vzkriesenia."⁴ A keďže vzkriesenie nie je v ľudských možnostiach, rovnako aj obnova hradieb a mestských brán je nad ľudské sily. Preto sa Nehemiáš zo všetkého najskôr obracia na modlitbe k Hospodinovi. Piaty verš ukazuje na spôsob akým Nehemiáš vníma svojho Boha, ku ktorému sa modlí. Dá sa to zhrnúť do dvoch slov: mocný a verný. Tento Hospodin, Boh nebies má dostatok moci, aby vykonal to, na čo človek nestačí. Zároveň Boh je "zachovávajúci zmluvu" a "milujúci". Dá sa spoľahnúť na jeho vernosť, a môže dúfať v jeho milosť. Viac si však o tomto povieme v časti na pondelok, kde sa budeme zaoberať iba touto modlitbou.

⁴ DeVRIES, S. P. *Židovské obřady a symboly*. str. 250-1.

Nedeľa: Nehemiáš sa dozvedá zlé správy

(Neh. 1,1-4 SEKP) ¹*Príbehy Nehemiáša, Chakaliovho syna. V mesiaci kisleve dvadsiateho roku som bol v pevnosti v Šúšane. ²Vtedy prišiel Chanáni, jeden z mojich bratov, s niekoľkými mužmi z Judska. Spytoval som sa ich na zvyšok Židov, ktorí sa už vrátili zo zajatia, a na Jeruzalem. ³Odpovedali mi: Zvyšok tých, čo sa vrátili zo zajatia, je v tamojšej provincii vo veľkej núdzi a potupe. Hradby Jeruzalema sú zbúrané a jeho brány pohltil oheň. ⁴Keď som počul tie slová, sadol som si, plakal som a smútil niekoľko dní. Postil som sa a modlil pred Bohom nebies.*

Prvý verš nám predstavuje Nehemiáša ako syna Chakaliovho, čo v preklade znamená: "Potešil Hospodin" syna "vyčkávajúceho na Hospodina"⁵. Týmto je postava Nehemiáša charakterizovaná ako ten ktorý čaká na Hospodina a ktorého Hospodin potešil. Pevnosť v Šúšane bola "zimnou rezidenciou perzských kráľov, ale je faktom, že Artaxerxes tam trávil viac času."⁶ Zaujímavým je datovanie v dvadsiatom roku Artaxerxa. To by nás privádzalo do roku "445 pr. Kr."⁷ Artaxerxova vláda je plná nepokojov a nestability v Perzskej ríši. Na začiatku Artaxerxovej vlády došlo k nepokojom v Bektrii, kde "proti nemu povstal jeho vlastný brat Hystaspes."⁸ V Egypte (r. 460 pr. Kr.)⁹ došlo k národnostným vzburám pod vedením Inaria, toto povstanie bolo podporované aj Aténami, ale nakoniec bolo potlačené (445 pr. Kr.)¹⁰. Po potlačení tohto povstania sa vzbúril Trans-Eufratský satrapa Megabysos a práve Judsko patrilo do tejto satrapie, ktorá susedila s Egyptom.¹¹ Preto bolo pre kráľa veľmi dôležité udržiavať dobré vzťahy so židovskou komunitou.

Podľa FANSHAMA aj WILLIAMSONA je možné Chanániho považovať za doslovného Nehemiášovho brata a to napriek tomu, že slovo brat bolo často krát vzťahované aj vo všeobecnosti k príslušníkom Izraelského národa. Zrejme sa jednalo o oficiálnu delegáciu, ktorá bola vyslaná z Judska, aby sa kráľovský dvor začal zaoberať nedobrou situáciou, ktorej boli vystavení Židia od pôvodných obyvateľov Palestíny. Nehemiáš by tak bol logickou spojkou, pre jeho vysoké postavenie u kráľa.

Jeruzalemské hradby mali kamenné základy na ktoré sa kládli drevené trámy na ktoré sa potom budovali samotné hradby z tehliel. "Na toto bežne rozšírené a starobylé používanie tehliel na dreve na kamennom základe zjavne poukazuje 1 Krľ 6,36 a 7,12 ako na metódu,

⁵ HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9. str. 182.

⁶ WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8. str. 276.

⁷ FENSHAM, F. Ch. *The New International Commentary of the Old Testament: The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version]. str. 149.

⁸ tamtiež

⁹ tamtiež

¹⁰ tamtiež

¹¹ Pre viac informácií viď kapitolu "2.1 Staroveký blízky východ v časoch Ezdráša a Nehemiáša" v dokumente "Úvod k Ezdrášovi a Nehemiášovi".

ktorú použil Šalamún u budov v Jeruzaleme."¹² Bez hradieb je v nebezpečenstve aj samotný chrám, ktorý stihli znovu vybudovať. Hradby teda predstavujú bezpečie, no ešte dôležitejšie sú brány, ktoré boli súčasťou hradieb. "Bránou bolo reprezentované mesto samo. ... konal sa tam súd, ale aj trhy a vôbec sa v bránach sústreďoval verejný život mesta."¹³ To poukazuje na naozaj smutnú situáciu mesta, ktorému chýba zabezpečenie, chýbajú priestory pre prijímanie vzácných návštev, pre vykonávanie spravodlivosti, pre mestské trhy aj pre spoločenský život ako taký. Izraelci už sú doma, no v podstate domov stále nemajú.

WILLIAMSON podľa silnej Nehemiášovej reakcie usudzuje, že "táto správa nemôže odkazovať na Nabukadnécarovo zničenie Jeruzalema pred 140 rokmi. Musí byť myslená nová udalosť dosiaľ v Šúšane nepotvrdená. ... Vhodným kandidátom sú ťažkosti, ktoré zachytáva Ezd. 4,23."¹⁴ Jedná sa o zastavenie stavebných prác pod nariadením samotného kráľa Artaxerxa. V o to ťaživejšej situácii sa Nehemiáš nachádzal, keď mal zariadiť, aby kráľ išiel proti svojmu vlastnému nariadeniu (porov. Neh. 1,11b).

¹² MILLARD, A. R. KITCHEN, K. A. "Zdi a hradby" in: DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4. str. 1134.

¹³ NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. Díl 1. Praha: Kalich, 1956. 818 s. str. 81-2.

¹⁴ WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*. str. 277.

Pondelok: Nehemiášova modlitba

(Neh. 1,5-7 SEkP) ⁵*Vzdychal som: Ach, Hospodin, Bože nebies, veľký a hrozný Bože, ktorý zachovávaš zmluvu a milosť voči tým, čo Ťa milujú a zachovávajú tvoje prikázania.* ⁶*Nech sú tvoje uši pozorné a tvoje oči otvorené, aby si počul modlitbu svojho služobníka, ktorú stále odriekam pred tebou dňom i nocou za Izraelitov, tvojich služobníkov. Vyznávam hriechy Izraelitov, ktoré sme proti tebe páchali. Aj ja, aj dom môjho otca sme hrešili.* ⁷*Hrubo sme sa proti tebe previnili a nezachovávali sme prikázania, ustanovenia a právne predpisy, ktoré si prikázal svojmu služobníkovi Mojžišovi.*

Nehemiášova modlitba patrí svojim žánrom medzi náreky. Nájdeme v nej aj citácie z Tóry (najmä vv. 8 a 9), to len dokresľuje Nehemiáša, ako človeka zbehlého v Písme. V úvode sme si spomenuli, ako Nehemiáš, podľa piateho verša, vníma Boha. Ako mocného a milosrdného. Môžeme si všimnúť nasledovnú, chiastickú štruktúru modlitby:

A - oslava Boha, ktorý je milostivý (v. 5)

B - prosba o vypočutie modlitby (v. 6a)

C - vyznávanie hriechov ľudu s ktorým sa Nehemiáš plne stotožňuje (v. 6b-7)

X - pripomenutie Božích zaslúbení (v. 8-9)

C' - pripomenutie minulých spásnych Božích skutkov (v. 10)

B' - prosba o vypočutie modlitby (v. 11a)

A' - konkrétna prosba, aby našiel zľutovanie u kráľa (v. 11b)

Nehemiáš vyzdvihuje Božie milosrdenstvo na začiatku modlitby, s tým korešponduje jej záver, kde Boha prosí, aby "našiel zľutovanie u tohto muža". B a B' majú jasný súvis, prosí o vypočutie svojej modlitby ako na jej začiatku, tak aj ku koncu. Nasleduje C, kde Nehemiáš vyznáva hriechy ľudu, svoje hriechy a hriechy svojej rodiny. Plne sa tak stotožňuje s hriechmi svojho národa, ako v minulosti, tak aj v súčasnosti. S tým je v kontraste C' kde pripomína Bohu to, že tento ľud "vykúpil svojou veľkou silou a mocnou rukou". Stredom modlitby sú verše 8-9, kde cituje úryvky Tóry (v. 8 porov. s Dt. 28,64; a v. 9 porov. s Dt. 30,1-4). Srdcom modlitby teda nie sú Nehemiášove slová, ale samotné Božie slovo povedané skrze Mojžiša.

V piatom verši máme pre Hospodina niekoľko označení. Boh nebies, bolo typickým označením pre Hospodina v dobe exilu. Zaujímavé je však apelatívum "hrozný Boh" (heb. *hannora*) hrôza, ktorá je tu spájaná s Bohom, treba podľa MYERSA chápať ako "úžas, ktorý človeka inšpiruje úctou".¹⁵

Šiesty verš hovorí, že sa Nehemiáš modlí "dňom i nocou". Tento text treba vnímať ako literárnu hyperbolu. Neznamená to, že by Nehemiáš nič iné nerobil, len sa celé dni a noci modlil, ale skôr to hovorí o nastavení jeho mysle, že aj pri bežných každodenných povinnostiach mal na mysli osud Jeruzalema a svojho ľudu. Dokonca aj pri jeho službe u

¹⁵ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 154.

kráľa je na Nehemiášovi vidieť, že sa jeho myseľ zaoberá inými starosťami (pozri Neh. 2,1-3). V siedmom verši SEkP prekladá "hrubo sme sa previnili", nachádza sa tu *figura aetimologica* (hebr. *chavot chavalnu*) dosl. "zlým jednaním sme zle jednali", vyjadruje to akúkoľvek nespochybniteľnosť zlého jednania. Voľnejšie sa to dá preložiť aj: "istotne sme jednali zle".

V modlitbe je vidieť jasný kontrast, medzi Bohom, ktorý zachováva svoju zmluvu a Izraelom, ktorý nezachoval prikázania, nariadenia, ani právne predpisy. V ôsmom verši je pre hriech použité sloveso *chatta*, ktoré znamená "minúť cieľ, alebo zlyhať"¹⁶, doslovný význam môžeme nájsť v Sdc. 20,16 "...vedeli z praku presne vrhať kamene bez toho, aby *pochybili*." Toto sloveso definuje hriech v SZ najčastejšie 593x a Septuaginta ho prekladá ako *hamartia*. Ďalší frekventovaný výraz pre hriech je *awon* 231x najmä v Tóre a má obzvlášť náboženský a etický rozmer. Najsilnejším starozákonným výrazom pre hriech je *peša*, ktorý má význam byť vo vzbure voči Bohu. V siedmom verši je tento hriech (ono minúť sa cieľa) definované "hrubo sme sa proti tebe previnili". A to práve tým, že nedodrжали Boží zákon (Tóru), nie len Desatoro, ale morálny, ceremoniálny aj občiansky zákon.

Nehemiáš apeluje vo svojej modlitbe na Božiu milosť a je si vedomý toho, že bez Božieho pričinenia sa nemôžu veci napraviť k lepšiemu.

¹⁶ LUC, Alex. "חָטָא" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9. str. 87.

Utorok: Nehemiášov rozhovor s kráľom

(Neh 2,2-5 SEKP) ²*Kráľ sa ma opýtal: Prečo máš smutnú tvár? Ved' nie si chorý. Nie je to nič iné ako smútok v srdci. Veľmi som sa preľakol.* ³*Odpovedal som kráľovi: Nech žije kráľ naveky! Ako nemám byť smutný, keď mesto, kde sú hroby mojich otcov, je zrúcané a jeho brány pohltil oheň?* ⁴*Nato mi kráľ povedal: Čo tým myslíš? Medzitým som sa modlil k Bohu nebies.* ⁵*Kráľovi som povedal: Ak sa to kráľovi páči a ak je ti tvoj služobník milý, pošli ma do Judska, do mesta, kde sú hroby mojich otcov, aby som ho vybudoval.*

Verš prvý datuje túto udalosť do mesiaca Nisán, čo bol prvý mesiac v roku. Banket pri ktorom Nehemiáš podával kráľovi víno, mohol byť práve pri príležitosti slávenia nového roku. Herodotos "hovorí o zvyku perzského kráľa, ktorý preukazuje zvláštnu štedrosť pri niektorých sviatkoch v roku. Popisuje to ako zákon sviatku, ktorý vyžadoval, aby nikomu, kto v ten deň žiadal o priazeň pri kráľovskom stole, nebola jeho žiadosť zamietnutá."¹⁷ No napriek tomu si bol Nehemiáš vedomý nebezpečenstva, pretože žiadal po kráľovi, aby odvolal svoje predchádzajúce nariadenie (Ezd. 4,21).

Nehemiášov nepokoj, ktorý si kráľ všimol, mohol byť kráľom interpretovaný aj takým spôsobom, že sa "Nehemiáš snaží o sprisahanie".¹⁸ Ten, kto podáva víno, má ľahký prístup k tomu, aby kráľa otrávil. Počas sviatku, keď sú všetci hostia veselí, je o to viditeľnejšia doslova "strápená tvár" kráľovho čašníka. Kráľ dokonca hovorí o "strápenom srdci", tzn, že kráľ si všimol, že výzor Nehemiášovej tváre vychádza zo stavu jeho vnútra. To môže byť pre kráľa znepokojujúce. Preto kráľ sonduje svojimi otázkami, čo má Nehemiáš na svedomí. Nehemiášov strach, ktorý prichádza ako odozva na kráľove otázky je preto pochopiteľný.

Perzským kráľom by normálne zmienka o Jeruzaleme, ako o "meste hrobov mojich otcov", znela cudzo, pretože sú "dôkazy o tom, že Peržania nepochovávali svojich mŕtvych, ale ich vystavili, aby boli zjedení divými zvieratami."¹⁹ Avšak spôsoby týchto rituálov neboli v Perzii jednotné. Napríklad sú "dôkazy o tom, že Achaemskí králi boli pochovávaní a nie vystavovaní zvieratám. ... A kráľ Artaxerxes patril k týmto kráľom."²⁰ Preto volil Nehemiáš práve tieto slová, pretože v očiach kráľa to mohol byť veľmi dôležitý argument.

Vo štvrtom verši sa situácia obracia, kráľ sa otvorene pýta: "Čo ty teraz *odo mňa* žiadaš?" (dosl. preklad) Nehemiáš vidí otvorenú príležitosť a obracia sa vo svojom vnútri na modlitbe k Bohu, vzápätí preberá iniciatívu a otvorene požiada, aby mohol ísť "do Judska, do mesta hrobov mojich otcov" a postaviť ho.

¹⁷ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*. str. 283.

¹⁸ *tamtiež*

¹⁹ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 160.

²⁰ *tamtiež*

Streda: Vyslanie Nehemiáša

(Neh. 2,9.10 SEkP) ⁹*Prišiel som k miestodržiteľom v Záriečí a predložil som im kráľove odporúčacie listy. Kráľ so mnou poslal aj veliteľov vojska a jazdcov.* ¹⁰*Keď sa to dozvedel Sanballat Chorónsky a amónsky sluha Tobija, nesmierne ich zlostilo, že prišiel človek, ktorý sa usiluje o blaho Izraelitov.*

Vo veršoch 6-8 si Nehemiáš od kráľa vyžiadal odporúčacie listy pre guvernérovo v Zaeufratskej satrapii, ktoré mu nie len mali umožniť zahájenie obnovy mesta, ale aj získať zdroje a materiál od miestnych vládcov k výstavbe.

Velitelia armády a jazdci, ktorí Nehemiáša sprevádzali posilňovali autoritu s ktorou bol tento kráľovský čašník vyslaný. FENSHAM upozorňuje, že už vtedy bol "Nehemiáš menovaný za guvernéra Judska. Jeho politická úloha ako guvernéra v tejto nestabilnej časti perzskej ríše, bola dôležitá."²¹

Desiaty verš poukazuje na opozíciu, ktorá sa bude snažiť kazit' Izraelitom plány. Sanballat vyzerá ako hlava tejto opozície. Má babylonské meno a "podľa elefantského papyru, bol guvernérom Samárie."²² Mal teda rovnakú hodnosť ako Nehemiáš. Ten istý papyrus uvádza aj mená jeho dvoch synov, ktoré majú jahvistickú podobu. To poukazuje na možnosť, že napriek babylonskému pôvodu bol uctievač Jahveho, aj keď v synkretickom podaní (viera v Hospodina premiešaná s inými pohanskými prvkami). Druhý odporca Tobiáš má jahvistické meno, čo však v amonskom prostredí nie je neobvyklé. Výraz *ebed* "služobník" je v hebrejčine dvojznačné. Môže predstavovať vysokého úradníka, ale aj otroka. WILLIAMSON sa domnieva, že Nehemiáš užíva v prípade Tobiáša slovo "služobník" v hanlivom význame.²³ Jedná sa však o Sanballatovho spolupracovníka. Niektorí o Tobiášovi hovoria ako o guvernérovi Amónu, ale neexistuje žiadna zmienka o tom, že by takáto gubernia v perzskej ríši existovala.²⁴ Tobijáša, ktorý je tu spomenutý treba skôr spájať s Tabeelom (vid'. Ezd. 4,7), je tu aramejská podoba tohto mena, pretože táto pasáž Ezdráša je práve v aramejčine. "Objavuje sa tam ako nejaký úradník zo Samárie; snáď preto, po zastavení stavebných prác v Jeruzaleme (Ezd. 4,23) bol menovaný dočasnou autoritou v Judsku pod jurisdikciou Samárie, dokým nebude menovaný ďalší plný guvernér. To je samozrejme jasný odhad, ale dobre to zodpovedá jeho spojeniu so Sanballatom a jeho úzkym vzťahom s Jeruzalemom."²⁵

Majme na pamäti, že všetko, čo sa tu odohráva je "pokryté" Nehemiášovou modlitbou z prvej kapitoly. Nehemiáš dôveruje v Božie vedenie, to bude viditeľné najmä ďalšom texte v časti na štvrtok.

²¹ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 163.

²² WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*. str. 286.

²³ tamtiež, str. 287.

²⁴ vid' WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*. str. 287.

²⁵ tamtiež

Štvrtok: Nehemiáš sa pripravuje na svoju úlohu

(Neh 2,19.20 SEKP) ¹⁹*Keď to počul Sanballat Chorónsky, ammónsky sluha Tobija a Arab Gešem, posmievali sa nám a pohrdavo nám vraveli: Čože to robíte? Chystáte azda vzburu proti kráľovi?* ²⁰*Nato som im odvetil: Sám Boh nebies nám dá úspech a my, jeho služobníci, sa pustíme do práce a budeme stavať. Vy však nemáte ani podiel, ani nárok, ani pamiatku v Jeruzaleme.*

Začiatok devätnásteho verša je rovnaký, ako začiatok desiateho verša. K dvom nepriateľom sa pridáva ešte tretí, Arab Gešem. "Toto meno je známe aj z mimobiblických zdrojov. Pravdepodobne je tá istá osoba uvedená v liyantských a aramejských nápisocho ako Kedarský kráľ... Meno Geshem sa nachádza aj v omnoho neskoršom nápise v Beth-shearim."²⁶ Tento panovník mal dosť veľkú moc. Aj keď bol pod perzskou kontrolou, tak "geografická sféra jeho vplyvu je taká, že si pravdepodobne užil značnej miery faktickej nezávislosti. Predstavoval tak vážnu hrozbu pre Judsko z juhu a východu."²⁷ Jeho nepriateľskému postojovi voči Nehemiášovi bolo možno dané tým, že chcel prekaziť nárast perzského vplyvu v susednom Judsku.

Zbraňou týchto nepriateľov bol posmech a pohrdanie. Sloveso vyjadrujúce posmech je v Hifile, čo je tretí kauzatívny stupeň slovesa. Je to teda veľmi silný výraz. Poukazuje na to, že svojím jednaním spôsobovali posmech z počínania staviteľov u okolitých ľudí. Boli si dobre vedomí, že Nehemiáš má kráľovské povolenie k tomu čo robí. Zmienkou o vzburu proti kráľovi chcú staviteľom zobrat chuť do práce, pretože vzburu proti kráľovi bol pôvodný argument, ktorým v minulosti Artaxerxa zmanipulovali k tomu, aby zakázal rekonštrukčné práce na mestských hradbách (viď Ezd. 4,12-22).

V dvadsiatom verši im Nehemiáš doslova "navracia slovo". Aj toto sloveso je v kauzatívnom treťom stupni. Nepriatelia sa starajú o veci do ktorých ich nič nie je, pretože Nehemiáš bol ustanovený kráľom ako guvernér Judska. Na ich posmešky nereaguje tým, že by sa odvolal na kráľovu autoritu, ale odvoláva sa na oveľa vyššiu autoritu, na samotného Boha nebies. To Hospodin "spôsobí zdar" (opäť sloveso v kauzatívnom stupni) ich práci. Tohto Boha uznávajú aj Tobiáš so Sanballatom, avšak Nehemiáš poukazuje na to, že ich uctievanie Hospodina nie je čisté. Nemajú podiel, ani nárok, ani pamiatku. Tieto tri termíny pochádzajú z oblasti práva.

Helek "zákonný podiel" má metaforický význam, "ako by niekto pri prehlásení vzbury povedal, že už nemá podiel na národe, ako je v súčasnej chvíli vytvorený."²⁸ To znamená, že vplyv Tobiáša a Sanballata v oblasti Judska Nehemiášovým príchodom skončil. Ďalší hebrejský výraz *cedek* "nárok", alebo *skôr* "právo" podporuje skutočnosť, že títo odporcovia,

²⁶ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 168.

²⁷ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*. str. 294.

²⁸ *tamtiež*, str. 295.

"nemajú žiadne zákonné právo na Jeruzalem".²⁹ Tretí termín sa *zikkaron* je najzložitejší, môže mať tri významy. (1) "spomienka" (napr. v Kaz 1,11; 2,16); (2) "memorandum", "záznam" alebo "niečo, na čo sa má pamätať"; Najčastejší je však tretí význam, ktorý je aplikovaný na náboženské objekty - "pamätníky", vrátane pohanských symbolov.³⁰ A keďže sme už vyššie spomínali, že aj Sanballat aj Tobiáš vyznávali Hospodina, tak aj v tomto prípade bude výraz *zikkaron* súvisieť s kultom. "Pravdepodobne ide o kult v Jeruzaleme. Nemali žiadne právo na kultové praktiky (Ezd 4,3). Sanballat aj Tobiáš tiež slúžili Hospodinovi, ale nezákonným spôsobom. Nemali žiadnu jurisdikciu nad čistým náboženstvom vyhnančov."³¹

Ako teda poukazuje aj WILLIAMSON, Nehemiášova odpoveď vykazuje protivníkov do patričných medzí. Odníma svojim protivníkom "občianske, zákonné aj kultúrne práva".³² Autorita s ktorou sa Nehemiáš takto neohrozene stavia proti týmto mocným protivníkom pochádza od Boha nebies. Neustále nás to vracia k Nehemiášovej modlitbe z prvej kapitoly, práve z tejto modlitby čerpá Nehemiáš svoju dôveru v Božie vedenie stavby Jeruzalema do zdarného konca.

²⁹ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 168.

³⁰ ALLEN, L. C. "זִכָּרוֹן" in: VANGEMEREN, W. A. *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*. Vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1156 s. ISBN 978-0-310-49973-2. str. 1105.

³¹ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. str. 168.

³² WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*. str. 294.

Použitá literatura

- Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.
- DeVRIES, S. P. *Židovské obřady a symboly*. Praha: Vyšehrad, 2009. 304 s. ISBN 978-80-7021-963-8.
- DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový biblický slovník*. 2. Vyd. Praha: Návrat domů, 2009. 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4.
- FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version].
- HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, 2003. 630 s. ISBN 80-7172-865-9.
- NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. Díl 1. Praha: Kalich, 1956. 818 s.
- PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 2. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.
- VANGEMEREN, W. A. *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*. Vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1156 s. ISBN 978-0-310-49973-2.
- VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9.
- WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8.